

## HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 19/2009 vp

**Hallituksen esitys laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta ja laeiksi eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta**

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Eduskunta on 6 päivänä lokakuuta 2009 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta ja laeiksi eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 174/2009 vp).

#### *Lausunnot*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta, sivistysvaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnon (PeVL 29/2009 vp, SiVL 15/2009 vp, StVL 17/2009 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Arto Sulonen, lainsäädäntöneuvos Auli Valli-Lintu ja neuvotteleva virkamies Markku Nissinen, valtiovarainministeriö

- hallitusneuvos Marja-Riitta Pönkä ja taloussuunnittelupäällikkö Matti Väisänen, opetusministeriö
- apulaisosastopäällikkö Olli Kerola, sosiaali- ja terveysministeriö
- sosiaali- ja terveyssihteeri Pia Ruotsala, saamelaiskäräjät
- johtaja Martti Kallio, Suomen Kuntaliitto
- rahoitusjohtaja Tapio Korhonen, Helsingin kaupunki
- työmarkkina-asiamies Nina Lahtinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Opetushallitus
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- saamelaiskäräjät
- Kolarin kunta
- Puumalan kunta
- Suomen kirjastoseura ry
- Ammatillisen Aikuiskoulutuksen Liitto r.y.
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry.

## HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia, perusopetuslakia, kirjastolakia, kuntien kulttuuritoiminnasta annettua lakia, taiteen perusopetuksesta annettua lakia, lasten päivähoidosta annettua lakia, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia, kansanterveyslakia, erikoissairaanhoidolakia, sosiaalihuoltolakia, toimeentulotuesta annettua lakia, kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettua lakia, kuntoutuksella työtoiminnasta annettua lakia, mielenterveyslakia, päihdehuoltolakia, tartuntatautilakia, terveydensuojelulakia, elintarvikelakia, kuntien ympäristösuojelun hallinnosta annettua lakia, kemikaalilakia, lääkelakia, kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettua lakia, sosiaalisesta luototuksesta annettua lakia, raittiustyölakia, eläinlääkintähuoltolakia sekä toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettua lakia.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavaan lakiin ehdotetaan koottavaksi valtiovarainministeriön hallinnonalalle eräin poikkeuksin nykyisistä hallinnonalakohtaisista valtionosuuksista yleinen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen, kuntien kulttuuritoimen ja asukaskohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen valtionosuudet.

Muiden kuin esi- ja perusopetuksen osalta uudistus ei muuttaisi voimassa olevien valtionosuuksien asukaspohjaisia määräytymisperusteita. Esi- ja perusopetuksessa valtionosuus ei määräytyisi enää oppilasmäärän perusteella, vaan laskennalliset kustannukset määräytyisivät 6—15-vuotiaiden määrän perusteella.

Laissa säädettäisiin esi- ja perusopetuksen järjestäjän oikeudesta saada kotikuntakorvaus oppilaan kotikunnalta silloin, kun oppilas saa opetusta muualla kuin omassa kunnassaan. Koti-

kuntakorvaus määräytyisi kunnan esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten perusteella porrasteisesti iän mukaan. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi kotikuntakorvaukset keskitetysti kunnille ja muille opetuksen järjestäjille.

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaiden kotiseutualueen kunnille maksettavat lisäosat olisivat uusia. Erityisen harvan asutuksen lisäosa perustuisi porrasteisena asukastiheyteen. Saaristokunnan lisäosaa saisivat porrastetusti saaristokunnat. Saamelaiden kotiseutualueen kunnanlisäosa määräytyisi porrastetusti saamenkielisten osuuden perusteella.

Harkinnanvarainen rahoitusavustus muuttuisi harkinnanvaraiseksi valtionosuuden korotukseksi ja korotus sisältyisi yhdistettyjen valtionosuuksien kokonaismäärään. Korotusten yhteismäärää vastaava euromäärä vähennetään asukasta kohden kunnille maksettavasta valtionosuudesta.

Valtionosuusjärjestelmän muutoksen vaikutukset tasattaisiin kuntien välillä. Tasauksessa kunnan vuoden 2010 valtionosuuksia ja kotikuntakorvauksia verrataan niihin valtionosuuksiin, joita kunta olisi saanut vastaavista tehtävistä, jos valtionosuusjärjestelmää ei olisi muutettu.

Yhdistettävissä valtionosuuksissa käytettäisiin yhtä valtionosuusprosenttia. Laissa säädettävä valtionosuusprosentti kuvaisi valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa valtakunnan tasolla eikä yksittäisten kuntien saamaa valtionosuutta. Omarahoitusosuus olisi kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

Ehdotettava laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta korvaisi voimassa olevan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain. Ehdotetussa laissa lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen sekä liikuntatoimen, nuorisotoimen, museoiden, teatterien ja orkestereiden, opetustuntikohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitusjärjestelmä säilyy periaatteiltaan ja rakenteiltaan nykyisellään. Ehdotetussa laissa sää-

dettäisiin perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoituksesta siltä osin kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa säädettävä perusopetuksen ikäluokkapohjainen rahoitus ei kattaisi niitä perusopetuslain edellyttämässä laajuudessa.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen ja yleisten kirjastojen rahoituksessa ehdotetaan luovuttaviksi perustamiskustannuksiin myönnettävistä erillisistä valtionosuuksista ja siirryttäväksi valtionavustusjärjestelmään.

Ammatillisen peruskoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen osuutta ehdotetaan laajennettavaksi nykyisestä. Toiminnan tuloksellisuus ehdotetaan otettavaksi ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen määräytymisperusteisiin.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaisi keskitetysti kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta ja vapaasta sivistystyöstä annettujen lakien mukaiset valtionosuudet, kotikuntakorvaukset sekä muun rahoituksen kunnille ja opetuksen järjestäjille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi lähinnä siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia koskevat säännökset kumottaisiin. Muihin lakeihin ehdotetaan tehtäviksi vain teknisiä muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta. Esitys liittyy vuoden 2010 valtion talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### ***Yleisperustelut***

#### **Yleistä**

Nykyinen valtionosuusjärjestelmä perustuu vuoden 1993 alusta toteutettuun uudistukseen, jolla on siirrytty tehtäväkohtaisista todellisiin kustannuksiin perustuvista valtionosuuksista laskennallisiin kustannuksiin perustuvaan valtionosuusjärjestelmään (HaVM 5—7/1992 vp — HE 214—216/1991 vp). Tuolloin tehtäväsidonnainen ja menoperusteinen ns. korvamerkitty järjestelmä oli tullut tiensä päähän. Uudistuksessa kunnat ja muut valtionosuuksiin oikeutetut tahot ovat saaneet oikeuden päättää valtionosuuksien kohdentamisesta eri käyttötarkoituksiin. Valtionosuuksien laskentaperusteet eivät enää sitoneet valtionosuuksien käyttöä. Vastaavasti kuntien velvollisuudeksi on tullut tästä perustavaa laatua olevasta uudistuksesta lähtien huolehtia lakisääteisistä tehtävistään käytettävissään olevalla rahoituksella. Mainittakoon, että valtionosuusjärjestelmään on tehty sittemmin vuosien 1996 ja 1997 alusta voimaan tulleita merkittäviä rakenteellisia muutoksia (HaVM 24/2005

vp — HE 88/2005 vp ja HaVM 24/1996 vp — HE 149/1996 vp).

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen lähtökohtana on laki kunta- ja palvelurakennuudistuksesta (169/2007). Tämän niin sanotun PARAS-hankkeen puitelain 11 §:n mukaan kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmä uudistetaan tavoitteena muun muassa hallinnonala-kohtaisten valtionosuuksien yhdistäminen. Lisäksi tavoitteena on yksinkertainen ja läpinäkyvä järjestelmä. Hallintovaliokunta on todennut mietinnössään, ettei nykyinen valtionosuusjärjestelmä ole edes tarkoitettu toiminnallisesti ohjaavaksi. Toiminnan perusteena on kunnan tehtäviä ja velvollisuuksia sääntelevä lainsäädäntö (HaVM 31/2006 vp — HE 155/2006 vp).

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin ja muutosehdotuksin. Eläinlääkintähuoltolaki (685/1990) on kumottu, minkä vuoksi 29. lakiehdotus on syytä hylätä.

### Uudistuksen keskeisestä sisällöstä

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavaan lakiin (1. lakiehdotus) koottaviksi eräin poikkeuksin nykyisistä hallinnonala-kohtaisista valtionosuuksista yleinen valtionosuus sekä sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen, kirjastojen, yleisen kulttuuritoimen ja asukaskohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen valtionosuudet.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain keskeiset muutokset nykytilaan ovat seuraavat: 1) valtionosuuksien kokoaminen valtionvarainministeriön hallinnonalalle, 2) esi- ja perusopetuksen määräytymisperusteiden muuttuminen asukasperusteisiksi, 3) esi- ja perusopetukseen liittyvän kotikuntakorvausjärjestelmän käyttöönotto, 4) erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaisten kotiseutualueen lisäosien käyttöönotto ja 5) siirtyminen yhteiseen valtionosuusprosenttiin.

Valiokunta toteaa, ettei esityksessä ehdoteta muutettavaksi verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta, jonka tarkoituksena on tasata kuntien tulopohjassa olevia eroja. Tasaus koskee vain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettavan lain mukaista valtionosuutta.

Tasausjärjestelmä sekä kunnan organisoimansa ylläpitäjämallirahoitukseen perustuva koulutus muuna kuin kunnan omana toimintana mahdollistaa niin sanotun negatiivisen valtionosuuden eli tilanteen, jossa kunnan omarahoitusosuuden ja valtionosuuksien tasausvähennysten ylitäessä valtionosuuden kunta joutuu maksamaan erotuksen valtiolle. Perustuslakivaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta ovat lausunnoissaan kiinnittäneet huomiota tähän seikkaan. Hallintovaliokunta katsookin, että jatkossa on syytä selvittää, voidaanko valtionosuusjärjestelmää kehittää niin, että negatiivisen valtionosuuden mahdollisuus suljetaan pois.

Valtionosuusjärjestelmän uudistus toteutetaan kustannusneutraalisti kuntien välillä. Myös järjestelmän muutoksen vaikutukset tasataan kuntien kesken. Tasauksessa ei kuitenkaan oteta huomioon erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan, saamelaisten kotiseutualueen kunnan li-

säosia eikä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta.

Yhdistettävissä valtionosuuksissa tullaan käyttämään yhtä valtionosuusprosenttia, mutta järjestelmän perusrakennetta ei muuteta muilta osin tässä yhteydessä. Laissa säädettävä valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa valtakunnan tasolla. Yksittäisen kunnan valtionosuus määräytyy sen sijaan laskennallisin perustein, joista vähennetään kunnan omarahoitusosuus, joka on kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri. Valtionosuusprosenttia on tarkoitus muuttaa määrävuosina tehtävän kustannustenjaon tarkistuksen perusteella. Tarkistusmenettelyä ei hallituksessa esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Valtionosuusprosentin lisäksi perushinnat tarkistetaan kustannustenjaon tarkistuksessa joka neljäs vuosi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi edellä mainitun lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta lisäksi uusi laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (2. lakiehdotus), joka korvaa nykyisen rahoituslain. Ehdotetussa laissa säädetään lukion, ammatillisen koulutuksen, ammatillisen aikuiskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen sekä liikuntatoimen, nuorisotoimen, museoiden, teatterien ja orkestereiden ja opetustuntikohtaisesti rahoitusta saavan taiteen perusopetuksen rahoituksesta. Rahoitusjärjestelmä on tarkoitus säilyttää rakenteeltaan ja periaatteiltaan näiden opetusministeriön hallinnonalalle jäävien opetus- ja kulttuuritoimintojen rahoituksen osalta pääosin nykyisellään.

Lisäksi hallituksen esitykseen sisältyy 27 muuta lakiehdotusta, jotka johtuvat keskeisesti edellä mainituista kahdesta lakiehdotuksesta ja ovat siten uudistuksen perusratkaisuista johtuen pääosin teknisluonteisia.

### Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Voimassa olevaan lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) sisältyvien esiopetuksen ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen asukasperusteisen ja kuntien kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuuksista säädetään pääosin kunnan perus-

palvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa. Lakiehdotuksessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta säädetään perusopetuslain mukaisen toimintojen rahoituksesta siltä osin kuin kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annettavassa laissa säädettävä perusopetuksen ikäluokkapohjainen rahoitus ei kata niitä perusopetuslain (628/1998) edellyttämässä laajuudessa. Muutoin sanotun säädettävän uuden lain osalta viitataan hallituksen esitykseen.

#### *Valtionavustukset*

Sivistysvaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että eräiden esi- ja perusopetuksen sekä kirjastojen voimassa olevan rahoitusjärjestelmän osana olleiden toimintojen rahoitus esitetään muutettavaksi valtionavustuksiksi, koska niitä ei ole mahdollista muuttaa asukasperusteiksi (opetusryhmäkoon pienentäminen) tai koska asianomaisissa toiminnoissa ei ehdotetussa rahoitusjärjestelmässä ole yksikköhinnan harkinnanvaraisen korotuksen mahdollisuutta (keskuskirjasto- ja maakuntakirjastotehtävä). Myös siirtymäkauden tuki, jolla tasoitetaan uudistuksen vaikutuksia yksityisille koulutuksen järjestäjille, ehdotetaan myönnettäväksi valtionavustuksena opetusministeriön hallinnonalalta.

#### *Valtionosuusjärjestelmän muutoksien tasaus*

Sivistysvaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta toteaa valtionosuusjärjestelmän muutoksien tasauksen osalta, että kuntakohtaiset muutokset lasketaan todellisina käyttämättä laskentaolettamia. Muutokset kyetään laskemaan kotikuntakorvaustietojen perusteella.

#### *Ohjausvaikutuksien muutokset*

Sivistysvaliokunta on lausunnossaan katsonut, että paine normiohjaukseen kasvaa esi- ja perusopetuksen valtionosuusperusteiden sisältyessä osaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuuskriteereitä ja valtionosuusjärjestelmän hallinnon siirtyessä opetusministeriöltä valtionvarainministeriölle.

Hallintovaliokunta toteaa, että esi- ja perusopetuksen valtionosuus ei ole kunnan ollessa

opetuksen järjestäjänä korvamerkitty, vaan se on jo aiemmin ollut laskennallinen ja yleiskatteellinen. Hallintovaliokunta painottaa, että valtionosuusperusteita koskevat muutokset on valmisteltava tulevaisuudessa poikkihallinnollisena yhteistyönä ministeriöiden kesken. Lisäksi hallintovaliokunta korostaa sivistysvaliokunnan lausuntoon viitaten tietoperusteisen ohjauksen tärkeyttä, jotta voidaan turvata koulutuksen määrällisen ja laadullisen yhdenvertaisuuden toteutuminen maamme kouluissa.

#### *Erityisopetus*

Sivistysvaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota siihen, että erityisopetuksen saatavuutta ja resursointia tulisi seurata ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin. Hallituksen tulisi antaa asiasta sivistysvaliokunnalle selvitys vuoden 2012 loppuun mennessä.

Hallintovaliokunta yhtyy siihen, että erityisopetuksen saatavuutta ja resursointia tulee seurata varsinkin, kun erityisopetusta koskevia toiminnallisia säännöksiä ollaan muuttamassa. Sivistysvaliokunta samoin kuin hallintovaliokuntakin voivat koska tahansa perustuslain 47 §:n 2 momentin nojalla pyytää valtioneuvostolta tai asianomaiselta ministeriöltä kirjallisen selvityksen toimialaansa kuuluvasta asiasta.

Hallintovaliokunnalle esitetyn selvityksen perusteella opetusministeriön tarkoitus on selvittää valtionosuus uudistuksen vaikutuksia opilaiden sivistyksellisiin oikeuksiin. Tähän sisältyy myös erityisopetuksen saatavuuden ja resursoinnin selvittäminen ottaen huomioon eduskunnassa käsiteltävänä oleva hallituksen esitys HE 109/2009 vp (tehostetusta ja erityisestä tuesta).

#### *Erilliset rahoitusmuodot*

Sivistysvaliokunnan lausunnosta ilmenevät uudistuksen ulkopuolelle ja opetusministeriön erillisen rahoituksen piiriin jätetyn toiminnot, jotka eivät sovellu asiakaskohtaisesti määräytyviksi, ja lausunnossa mainitaan erikseen maahanmuuttajien valmistava opetus, perusopetuksen aineopinnot ja joustava perusopetus. Sivistysvaliokunta on pitänyt hyvänä sitä, että osaan esi- ja

perusopetuksesta myönnetään erillinen rahoitus opetusministeriöstä. Hallintovaliokunta toteaa, että lausunnossa mainittujen toimintojen lisäksi erikseen rahoitettavia toimintoja ovat myös perusopetuslaissa tarkoitettu lisäopetus, muille kuin oppivelvollisille järjestettävä esi- ja perusopetus sekä eräät korotukset ja lisät.

#### *Yksityiskoulut*

Sivistysvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että yksityiset koulutuksen järjestäjät saavat kotikuntakorvauksena 90 prosenttia varsinaisesta kotikuntakorvauksesta. Vähennys perustuu kuntien eräisiin, yksityisten koulutuksen järjestäjien menoihin verrattuna ylimääräisiin menoihin, joita muun muassa erityisopetuksesta aiheutuu. Lisäksi sivistysvaliokunta katsoo muun muassa, että kotikuntakorvausjärjestelmään siirtyminen muuttaa yksityisten koulujen rahoitusta sekä positiiviseen että negatiiviseen suuntaan riippuen niiden oppilasrakenteesta.

Saadun selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää porrastuksen säilyttämistä perusteltuna, koska kunnalla on perusopetuslain mukaan kokonaisvastuu perusopetuksen järjestämisestä ja koska kunnan kustannuksiin sisältyy, kuten sivistysvaliokunnan lausunnosta ilmenee, myös sellaisia osatekijöitä, joita yksityisellä koulutuksenjärjestäjällä ei välttämättä ole (esim. erityisopetus, maahanmuuttajat).

#### *Perustamiskustannusten rahoitus*

Sivistysvaliokunnan lausunnossa on todettu, että perustamishankkeiden rahoituksen harkinnanvaraistaminen on väärä signaali perustamishankkeiden tärkeyteen nähden. Hallintovaliokunta katsoo, ettei ole oleellista, kutsutaanko perustamishankkeiden lakisääteistä rahoitusta valtionosuudeksi vai -avustukseksi. Tärkeämpää on, missä määrin hankkeisiin on rahoitusta myönnettävissä. Hallintovaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan huoleen alhaisesta perustamishankkeiden rahoitustasosta.

### **Sosiaali- ja terveydenhuolto**

Hallitukseen esitykseen sisältyy lakiehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) muuttamisesta (3. lakiehdotus). Muutosehdotuksessa on ennen kaikkea kysymys siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksia ja valtionosuuksien määräytymisperusteita koskevat säännökset kumotaan ja ne siirretään uuteen säädettävään kuntien peruspalvelujen lakiin. Voimassa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien määräytymisperusteet säilyvät uudistuksessa ennallaan.

Hallintovaliokunta toteaa, että uudessa niin sanotun yhden putken valtionosuusjärjestelmässä sosiaali- ja terveysministeriö vastaa edelleen oman hallinnonalan valtionosuustehtävistä, arvioi uusien tehtävien ja nykyisten tehtävien laadun ja laajuuden, muutosten talousvaikutukset sekä muutoksien vaikutuksen valtionosuusperusteisiin. Hallintovaliokunta tähdentää, että 1. lakiehdotuksen 46 §, joka koskee yhteistointaa valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kesken valtionosuustehtävissä, antaa hyvän ja rakentavan pohjan yhteistyölle valtionosuusasioissa.

Hallintovaliokunta viittaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoon valtionosuuksien määräytymisperusteiden kehittämisestä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta mainitsee esimerkinomaisesti lastensuojelukertoimeen ja sairastavuuskertoimeen liittyviä puutteita. Sosiaali- ja terveyssektorin uusien, toimivampien kerroinmallien kehittämistä tulee kiirehtiä. Tältä osin valiokunta ottaa lisäksi kantaa asiakokonaisuuteen erikseen jäljempänä.

### **Valtionosuusjärjestelmän kehittäminen**

Valtionosuusjärjestelmän keskeisenä tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla kunnilla on olosuhteista, palvelutarpeista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvittää erityisesti lakisääteisistä tehtävistään. Valtionosuuksien uudistamista koskeva sinänsä myönteinen meillä oleva hanke toteutetaan kustannusneutraalisti valtio-kuntasuhteessa sekä kuntien kes-

ken. Tämän vuoksi uudistus ei lähtökohtaisesti muuta hallituksen esityksessä tarkoitettujen valtionosuustehtävien kustannustenjakoa valtion ja kuntien välillä. Vuonna 2010 kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia lisätään kuitenkin 30 miljoonaa euroa. Lisäksi veroperustemuutosten johdosta korvataan kunnille verotulomenetyksien kompensaatina 375 miljoonaa euroa.

Valiokunta toteaa uudistuksen jäävän sikäli keskeneräiseksi, että se on toteutettu kunta-valtiosuhteessa kustannusneutraalisti ja että valtionosuusperusteita ei ole voitu uudistaa. Valtionosuusperusteiden korjaaminen vastaamaan paremmin kuntien olosuhdetekijöitä, mihin sekä sivistysvaliokunta että sosiaali- ja terveysvaliokunta ovat kiinnittäneet huomiota, olisi aiheuttanut huomattavia kuntakohtaisia muutoksia tilanteessa, jossa myös kuntatalous on suurissa vaikeuksissa. Valtionosuuksien määräytymisperusteet tulee kuitenkin saattaa mahdollisimman pian ajan tasalle julkisen talouden vakautuessa.

Valiokunta edellyttääkin hallituksen huolehtivan siitä, että 1) kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamista jatketaan saattamalla valtionosuuksien määräytymisperusteet ajan tasalle vastaamaan kuntien erilaisia olosuhteita ja palvelutarpeita ja 2) samalla kustannusneutraliteettiperiaatteesta poiketen lisätään selkeästi valtionosuuksia kuntien lakisääteisten tehtävien turvaamiseksi (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

### ***Yksityiskohtaiset perustelut***

#### **1. Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta**

##### *1 luku. Yleiset säännökset*

*1 §. Soveltamisala.* Valiokunta ehdottaa 1 §:n 1 momentin 25 kohdassa viitattavaksi uuteen eläinlääkintähuoltolakiin (765/2009).

##### *3 luku. Yleisen osan määräytymisperusteet*

*7 §. Saaristokorotus.* Valiokunta ehdottaa 7 §:n 2 momentin toisen virkkeen tarkistamista siten, että esitykseen sisältyvä vähintään 1 200 asukkaan asukasluku muutetaan vähintään 1 100

asukkaaksi. Muutoksessa otetaan huomioon väestön vähentyminen niissä kunnissa, joita säännös on tähän mennessä koskenut.

##### *6 luku. Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat*

*28 §. Saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosa.* Valiokunta ehdottaa saamelaisten kotiseutualueen lisäosaa koskevaan 28 §:ään sisältyvässä kaaviossa ilmaisen "saamelaisten osuus prosentteina" korvaamista sanamuodolla "*saamenkielisten osuus prosentteina*", jotta kaavioteksti kuvaaisi paremmin lisäosan perustetta.

##### *7 luku. Verotuloihin perustuva valtionosuiden tasaus sekä valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset*

*35 § Veroperusmuutoksien huomioon ottaminen valtionosuudessa.* Pykälässä ehdotetaan kuntien verotulojen menetykset korvattaviksi lisäämällä valtionosuuksia 70 euroa asukasta kohden. Saadun selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa uusien laskelmien johdosta verotulojen menetysten korvaamista lisäämällä valtionosuuksia 71 euroa asukasta kohden.

##### *8 luku. Kotikuntakorvaus*

*38 §. Kotikuntakorvauksen määräytyminen.* Pykälän 4 momentissa säädetään yksityisen opetuksen järjestäjän kotikuntakorvauksen porrastamisesta. Momentissa viitataan ikäluokkapohjaiseen kotikuntakorvauksen porrastamiseen eli 2 momenttiin. Valiokunta ehdottaa 38 §:n 4 momentin tarkistamista siten, että siinä viitataan myös pykälän 3 momenttiin, jossa säädetään muun oppivelvollisen kotikuntakorvauksesta.

*39 §. Kotikuntaa vailla olevan kotikuntakorvaus.* Pykälän 1 momentissa säädetään kotikuntaa vailla olevan oppilaan kotikuntakorvauksen määräytymisestä sen mukaan, missä opetuksen järjestäjän opetus pääasiallisesti järjestetään. Valiokunta ehdottaa momenttiin lisättäväksi myös viittaus yksityisen opetuksen järjestäjän kotikuntakorvauksen porrastamiseen.

40 §. *Kotikuntakorvaus oppilaan kotikunnan ollessa Ahvenanmaan maakunnassa.* Lisättäväksi ehdotettu uusi 2 momentti sisältää yksityisen opetuksen järjestäjän kotikuntakorvaukseen liittyvän porrastusviittauksen.

41 §. *Sairaalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvaus.* Säännöksen tarkoituksena on säätää kotikuntakorvauksen määräytymisestä keskimääraisten todellisten kustannusten mukaisesti sairaala- ja koulukotiopetuksessa sekä oppilaan huostaanottotapauksissa. Tarkoituksena ei ole muuttaa keskimääraisten todellisten kustannusten laskentaperusteita. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 41 §:n 4 momentin tarkentamista siten, että kustannuksissa otetaan huomioon myös oppilaasta maksettava kotikuntakorvaus sekä mahdollinen opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annettavan lain mukainen rahoitus lisäopetuksen järjestämisestä (11 §) ja pidennetyn oppivelvollisuuden perusteella myönnettävästä korotuksesta (14 §).

10 luku. *Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus sekä valtion ja kuntien välinen kustannustenjako*

55 §. *Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitusosuus.* Valiokunta ehdottaa saadun selvityksen perusteella tarkennuslaskelmien mukaisesti valtionosuusprosentin muuttamista 34,08 prosenttiin.

59 §. *Kustannustenjaon tarkistuksessa huomioon otettavat käyttökustannukset.* Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että yksityisen opetuksen järjestäjän tavara- ja palveluhankintaan sisältyvät arvonnalisäverot otetaan huomioon käyttökustannuksina nykyiseen tapaan.

11 luku. *Erinäisiä säännöksiä*

61 §. *Valtionosuuden määräytyminen kuntien yhdistyessä.* Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uusi 3 momentti, joka koskee so-

siaali- ja terveydenhuollon kertomien laskentaperusteita.

62 §. *Valtionosuuden määräytyminen siirretäessä kunnan osa toiseen kuntaan.* Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nykyisen sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta annetun lain 16 §:n 2 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan työttömien määrän perusteella laskettavat sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset jaetaan kunnanosalitoksissa vielä asukasluvun mukaisessa suhteessa kuntajaon voimaantulon jälkeisenä vuonna. Säännös on tarpeen, jotta työttömien määrän perusteella voidaan laskea sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset. Muussa tapauksessa laskennalle ei ole saadun selvityksen perusteella olemassa tietopohjaa.

63 §. *Valtionosuuden määräytyminen kunnan alueen jakamistapauksissa.* Edellä 62 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa lausuttuun viitaten valiokunta ehdottaa vastaavan lisäyksen tekemistä 63 §:n 5 momenttiin.

13 luku. *Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset*

66 §. *Voimaantulo.* Valiokunta ehdottaa, että laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

68 §. *Perushintojen määräytyminen vuonna 2010.* Pykälän 4 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että perushinnan määrittämisessä otetaan tarkemmin huomioon opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettavan lain mukainen rahoitus siten, että valtionosuusjärjestelmä on kustannusneutraali valtio-kuntasuhteessa. Lisäksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaukset säädöskokoelman numeroihin, jotta säännöksestä käy selvemmin ilmi, kumpaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin tässä yhteydessä viitataan. Lisäksi valiokunta ehdottaa 68 §:n 4 momenttia tarkennettavaksi lisäämällä säännökseen yksityisille opetuksen järjestäjille maksettavaa arvonnalisäverosuutta koskeva maininta.

## 2. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

### 1 luku. Yleiset säännökset

3 §. *Määritelmät.* Uuden yliopistolain (559/2009) 49 §:n mukaan opetusministeriö myöntää yliopistolle rahoitusta laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan rajoissa. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 3 §:n 3 kohdasta poistettavaksi maininta yliopistoista.

### 2 luku. Käyttökustannusten rahoitus

18 §. *Rahoitus ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen.* Valiokunta ehdottaa pykälän sanamuodon tarkentamista seuraavasti: "Ulkomailla järjestettävää opetusta varten opetuksen järjestäjälle myönnetään rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun *oppilasmäärällä kerrotaan* kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n mukainen perusopetuksen perushinta tai mainittu perushinta korotettuna tai alennettuna siten kuin valtioneuvoston ja opetusministeriön asetuksella säädetään." Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää, että yksikköhinta voi olla enintään 20 prosenttia korkeampi tai 20 prosenttia alempi kuin edellä mainittu perushinta. Opetusministeriön asetuksella on puolestaan tarkoitus säätää tarkemmin yksikköhinnan määrittämisestä eri maissa.

### 3 luku. Opetustoimen yksikkö hinnat

24 §. *Lukion yksikkö hinnat.* Valiokunta ehdottaa pykälän 8 momentin siirtämistä 6 momentin loppuun. Tässä muodossa 6 momentti on alun perin tarkoitettuna sisältöinen.

29 §. *Perusopetuksen yksikkö hinnat.* Valiokunta ehdottaa 2 momentissa olevan kirjoitusvirheen korjaamista.

### 5 luku. Perustamishankkeen valtionavustus

36 §. *Perustamishanke.* Pykälän 1 momentin viimeisessä lauseessa valiokunta ehdottaa, että valtioneuvoston vahvistamisen sijasta kokonais-

kustannusten vähimmäismäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi myös 36 §:n 4 momenttiin.

### 6 luku. Erityiset valtionavustukset

45 §. *Saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen myönnettävä valtionavustus sekä eräät muut valtionavustukset.* Valiokunta ehdottaa 45 §:n 1 momentin sanamuotoa tarkennettavaksi seuraavasti: "Saamelaisen kotiseutualueen kunnille sekä muille mainituilla alueilla toimiville koulutuksen järjestäjille myönnetään vuosittain valtionavustusta saamenkielisestä ja saamen kielen opetuksesta perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisesta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin *siten kuin* valtioneuvoston *asetuksella säädetään*. Valtionavustukset yhteenlaskettuina vastaavat mainittuun opetukseen tarvittavan opetushenkilöstön palkkaamisesta aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia."

Valiokunta ehdottaa 45 §:n 2 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Perusopetuslain ja lukiolain mukaisen toiminnan järjestäjälle myönnetään valtionavustusta esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen täydentävään vieras-kielisten oppilaiden äidinkielen, *suomi/ruotsi toisena kielenä ja heidän muun opetuksensa tukemiseen sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen* valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan puitteissa." Tällä tavalla otetaan huomioon saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestäminen.

Lisäksi valiokunta ehdottaa pykälän 4 momenttiin lisättäväksi myös pykälän 3 momenttia koskeva asetuksenantovaltuus seuraavasti: "Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen valtionavustusten määräytymisperusteista säädetään tarkemmin opetusministeriön asetuksella."

### 7 luku. Erinäiset säännökset

58 §. *Tietojen toimittaminen ja tarkastus.* Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin muuttamista siten, että tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista voidaan antaa opetusministeriön asetuksen sijasta valtioneuvoston asetuksella.

65 §. *Voimaantulo.* Valiokunta ehdottaa 65 §:n 1 momentissa, että tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

### 3. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

33 §. *Oikaisumenettely.* Kirjallinen oikaisuvaatimus aluehallintoviraston tekemän päätöksen oikaisemisesta on pykälän mukaan tehtävä sosiaali- ja terveysministeriölle. Valiokunta korjaa sääntelyssä alun perin tarkoitettulla tavalla siten, että oikaisuvaatimus tehdään aluehallintovirastolle.

### 6. Laki kirjastolain 9 §:n muuttamisesta

9 §. Valiokunta ehdottaa 9 §:n 2 momenttiin kielellistä tarkistusta.

### 17. Laki mielenterveyslain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 17.11.2009 hyväksynyt lakiehdotuksen, joka sisältää mielenterveyslain 3 §:n muutoksen (StVM 38/2009 vp — HE 151/2009 vp). Kyseinen muutos on tarkoitettu myös tulemaan voimaan 1.1.2010. Sääntelyn yhteensovittamiseksi valiokunta ehdottaa 17. lakiehdotuksen johtolauseen tarkistamista.

### 24. Laki lääkelain 62 §:n muuttamisesta

62 §. Valiokunta ehdottaa Lääkelaitos-nimikkeen muuttamista nykyiseen muotoonsa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseksi (HE 166/2009 vp ja EV 122/2009 vp).

#### *Säätämisyjärjestys*

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

#### *Päätösehdotus*

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

*että 4. ja 5. ja 7.—16., 18.—23., 25.—28. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,*

*että 1.—3., 6., 17. ja 24. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset),*

*että 29. lakiehdotus hylätään ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).*

### *Valiokunnan muutosehdotukset*

## 1.

## Laki

### kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

**Yleiset säännökset**

1 §

*Soveltamisala*

Tätä lakia sovelletaan käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen sellaisiin kuntien tehtäviin (*valtionosuustehtävä*), joista säädetään:

- (1—24 kohta kuten HE)
- 25) eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009);
- (26—28 kohta kuten HE)
- (2 ja 3 mom. kuten HE)

2—4 §  
(Kuten HE)

2 luku

**Kunnan peruspalvelujen valtionosuus**

5 §  
(Kuten HE)

3 luku

**Yleisen osan määräytymisperusteet**

6 §  
(Kuten HE)

7 §

*Saaristokorotus*

(1 mom. kuten HE)

Saaristo-osakunnalle yleisen osan perushintaa korotetaan 6 §:n 1 momentissa tarkoitettussa laskelmassa euromäärällä, joka on saaristossa asuvien osuuden ja yleisen osan perushinnan tulo kerrottuna luvulla 1,5. Jos saaristo-osassa asuu vähintään 1 100 asukasta, korotus on yleisen osan perushinnan suuruinen.

8—11 §  
(Kuten HE)

4 luku

**Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset**

12—21 §  
(Kuten HE)

5 luku

**Esi- ja perusopetuksen ja yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset sekä taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määrätymisperusteet**

22—25 §  
(Kuten HE)

6 luku

**Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat**

26 ja 27 §  
(Kuten HE)

28 §

*Saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosa*

(1 mom. kuten HE)

| <i>Saamenkielisten</i><br>osuus prosentteina | Kerroin |
|----------------------------------------------|---------|
| yli 30                                       | 2,30    |
| 7—30                                         | 1,20    |
| 3—alle 7                                     | 0,30    |
| yli 0,5—alle 3                               | 0,20    |

7 luku

**Verotuloihin perustuva valtionosuuden  
tasaus sekä valtionosuuteen tehtävät vähen-  
nykset ja lisäykset**

29—34 §  
(Kuten HE)

35 §

*Veroperustemuutoksien huomioon ottaminen  
valtionosuudessa*

Vuoden 2010 verotuksessa toteutettavista veroperustemuutoksista johtuvat verotulomennykset korvataan kunnille lisäämällä kuntien valtionosuutta 71 euroa asukasta kohden.

(2 mom. kuten HE)

36 §  
(Kuten HE)

8 luku

**Kotikuntakorvaus**

37 §  
(Kuten HE)

38 §

*Kotikuntakorvauksen määräytyminen*

(1—3 mom. kuten HE)

Jos yksityisen opetuksen järjestäjä on saanut perusopetuksen järjestämisluvan heinäkuun 31 päivän 1998 jälkeen, opetuksen järjestäjän kotikuntakorvaus on 90 prosenttia 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta kotikuntakorvauksesta.

(5 ja 6 mom. kuten HE)

39 §

*Kotikuntaa vailla olevan kotikuntakorvaus*

Jos esi- ja perusopetusta saavalla 6—15-vuotiaalla tai muulla kotikuntakorvauksen piiriin kuuluvalla oppivelvollisella oppilaalla ei ole ko-

tikuntalain mukaista kotikuntaa Suomessa, valtio on velvollinen maksamaan opetuksen järjestäjälle kotikuntakorvauksen. Kotikuntakorvauksen peruste määräytyy sen kunnan mukaan, jossa opetuksen järjestäjän opetus pääasiassa järjestetään. *Yksityisen opetuksen järjestäjän kotikuntakorvaukseen sovelletaan lisäksi, mitä säädetään 38 §:n 4 momentissa.*

(2 mom. kuten HE)

40 §

*Kotikuntakorvaus oppilaan kotikunnan ollessa  
Ahvenanmaan maakunnassa*

(1 mom. kuten HE)

*Jos yksityinen opetuksen järjestäjä järjestää opetusta 1 momentissa tarkoitetulle oppilaalle, valtion velvollisuuteen suorittaa kotikuntakorvaus sovelletaan lisäksi, mitä säädetään 38 §:n 4 momentissa yksityisen opetuksen järjestäjän kotikuntakorvauksesta. (Uusi)*

41 §

*Sairaalaopetuksen, koulukotiopetuksen ja lastensuojelun vuoksi sijoitetun oppilaan kotikuntakorvaus*

(1—3 mom. kuten HE)

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettua kotikuntakorvausta laskettaessa otetaan vähennyksenä huomioon osuus opetuksen järjestäjälle maksettavasta seuraavasta rahoituksesta:

1) 37 §:ssä ja 38 §:n 1—5 momentissa tarkoitetusta oppilaasta maksettavasta kotikuntakorvauksesta;

2) oppilaan lisäopetuksen järjestämisestä maksettavasta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 11 §:ssä tarkoitetusta rahoituksesta;

3) pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaan opetuksesta maksettavasta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 14 §:ssä tarkoitetusta korotuksesta; ja

4) koulukotiopetuksesta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitetusta koulukotikorotuksesta.

(5 mom. kuten HE)

42—45 §  
(Kuten HE)

9 luku

**Valtionosuuden hallinnointi ja maksaminen**

46—53 §  
(Kuten HE)

10 luku

**Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitussuosuus sekä valtion ja kuntien välinen kustannustenjako**

54 §  
(Kuten HE)

55 §

*Valtionosuusprosentti ja kunnan omarahoitussuosuus*

Kunnan 12—23 §:ssä tarkoitetut laskennalliset kustannukset ja 24 ja 25 §:ssä tarkoitetut määräytymisperusteet jakautuvat siten, että kuntien valtionosuus on 34,08 prosenttia (*valtionosuusprosentti*) ja kuntien omarahoitussuosuus on 65,92 prosenttia.

(2 mom. kuten HE)

56—58 §  
(Kuten HE)

59 §

*Kustannustenjaon tarkistuksessa huomioon otettavat käyttökustannukset*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä aiheutuvina käyttökustannuksina ei pidetä kus-

tannusten jaon tarkistuksessa seuraavia kustannuksia:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) tavarán ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa *lukuun ottamatta yksityisen opetuksen järjestäjän tavarán ja palvelun hankintahintaan sisältyvää arvonlisäveroa*;

(4—8 kohta kuten HE)

(4 mom. kuten HE)

60 §  
(Kuten HE)

11 luku

**Erinäisiä säännöksiä**

61 §

*Valtionosuuden määräytyminen kuntien yhdistyessä*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

*Edellä 15—20 §:ssä tarkoitetut kertoimet saadaan laskemalla yhteen asianomaisten kuntien kunkin kertoimen perusteet. (Uusi)*

62 §

*Valtionosuuden määräytyminen siirrettäessä kunnan osa toiseen kuntaan*

(1—3 mom. kuten HE)

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan kaikkiin valtionosuuksiin kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna sekä verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna ja sitä seuraavana vuonna. *Edellä 13 §:n 3 momentissa tarkoitetut kunnan työttömien lukumäärän perusteella laskettavat kustannukset jaetaan kuntajaon voimaantulovuoden jälkeisen vuoden valtionosuutta laskettaessa uusille tai laajentuville kunnille siinä suhteessa, jossa supistuvan kunnan asukasluku jakautuu kuntien välillä kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna.*

63 §

*Valtionosuuden määräytyminen kunnan alueen jakamistapauksissa*

(1—4 mom. kuten HE)

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan kaikkiin valtionosuuksiin kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna sekä verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna ja sitä seuraavana vuonna. *Edellä 13 §:n 3 momentissa tarkoitetut kunnan työttömien lukumäärän perusteella laskettavat kustannukset jaetaan kuntajaon voimaantulovuoden jälkeisen vuoden valtionosuutta laskettaessa uusille tai laajentuville kunnille siinä suhteessa, jossa supistuvan kunnan asukasluku jakautuu kuntien välillä kuntajaon muutoksen voimaantulovuonna.*

12 luku

**Muutoksenhaku**

64 ja 65 §  
(Kuten HE)

13 luku

**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

66 §

*Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

67 §  
(Kuten HE)

68 §

*Perushintojen määräytyminen vuonna 2010*

(1—3 mom. kuten HE)

Esi- ja perusopetuksen perushinnaksi säädetään 6—15-vuotiasta kohden vuodelle 2009 laskettava perushinta tarkistettuna vuoden 2010 arvioituun kustannustasoon. Vuoden 2009 perushinta on se perushinta, joka olisi saatu, jos esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset vuodelle 2009 olisi laskettu 22 §:ssä tarkoitetulla tavalla, ja laskelmassa esi- ja perusopetuksen laskennallisten kustannusten yhteismäärä koko maassa olisi ollut yhtä suuri kuin mainittujen valtionosuustehtävien rahoituksen perusteena käytetyt valtakunnallisesti yhteenlasketut valtionosuuden laskennalliset perusteet lisättynä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) 9 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetuilla valtion oppilaitoksille laskettavilla euromäärillä esi- ja perusopetuksen osalta vuodelle 2009. Näin lasketusta euromäärästä vähennetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ( / ) 11 §:ssä, 13 §:n 1—3 momentissa sekä 14 ja 15 §:ssä säädettyyn toimintaan kohdennettua valtionosuuden laskennallista perustetta vastaava euromäärä, 42 §:ssä tarkoitetut yksityisille opetuksen järjestäjille maksettavat arvonalisävero-osuudet sekä 44 §:n 2 momentissa tarkoitetut avustukset ja valtion kouluille talousarviossa tarkoitettu lisärahoitus, jonka tarkoituksena on korvata valtionosuusjärjestelmän muutoksesta aiheutuvat valtionosuuksien menetykset.

(5 ja 6 mom. kuten HE)

69—71 §  
(Kuten HE)

## 2.

### Laki

#### opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

#### Yleiset säännökset

1 ja 2 §  
(Kuten HE)

3 §

#### Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) *yksityisellä* koulutuksen tai muun toiminnan järjestäjällä rekisteröityä yhteisöä, säätiötä ja valtion liikelaitosta (*poist.*).

4 §  
(Kuten HE)

2 luku

#### Käyttökustannusten rahoitus

5—17 §  
(Kuten HE)

18 §

#### *Rahoitus ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen*

Ulkomailla järjestettävää opetusta varten opetuksen järjestäjälle myönnetään rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun *oppilasmäärällä* kerrotaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n mukainen perusopetuksen perushinta tai mainittu perushinta korotettuna tai alennettuna siten kuin valtioneuvoston ja *opetusministeriön* asetuksella säädetään (*poist.*).

19—22 §  
(Kuten HE)

3 luku

#### Opetustoimen yksikköhinnat

23 §  
(Kuten HE)

24 §

#### *Lukion yksikköhinnat*

(1—5 mom. kuten HE)

Jos opiskelija on aloittanut opintonsa 18 vuotta täytettyään, yksikköhinta on 58 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa lukiokoulutusta saavia opiskelijoita. *Opetusministeriö voi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa tässä momentissa tarkoitettua yksikköhintaa.*

(7 mom. kuten HE)

(8 mom. *poist.*)

(8 mom. kuten HE:n 9 mom.)

25—28 §  
(Kuten HE)

29 §

#### *Perusopetuksen yksikköhinnat*

(1 mom. kuten HE)

*Opetusministeriö* vahvistaa vuosittain 16 §:ssä tarkoitetun joustavan perusopetuksen hinnan valtion talousarvion rajoissa.

30—32 §  
(Kuten HE)

4 luku

**Kulttuuritoimen yksikköhinnat**

33—35 §  
(Kuten HE)

5 luku

**Perustamishankkeen valtionavustus**

36 §

*Perustamishanke*

Perustamishankkeella tarkoitetaan toiminnallisen kokonaisuuden muodostavaa tilojen rakentamista, hankintaa, peruskorjausta tai niitä vastaavaa toimenpidettä ja mainittuihin toimenpiteisiin liittyvää irtaimen omaisuuden hankintaa, jos toimenpiteen arvioidut kokonaiskustannukset ovat vähintään valtioneuvoston *asetuksella säädetyn* euromäärän suuruiset.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Perustamishankkeena voidaan pitää myös sellaista 1 (*poist.*) momentissa tarkoitettua toimenpidettä, jonka arvioidut kustannukset ovat valtioneuvoston *asetuksella säädettyä* euromäärää pienemmät, jos hankkeen rahoitus muodostuisi kunnan tai kuntayhtymän jäsenkuntien asukasmäärän ja taloudellisen aseman vuoksi kunnalle tai kuntayhtymälle erityisen rasittavaksi. Sama koskee soveltuvien osin yksityisen koulutuksen tai muun toiminnan järjestäjän perustamishanketta ja siihen myönnettävää valtionavustusta.

37—43 §  
(Kuten HE)

6 luku

**Erityiset valtionavustukset**

44 §  
(Kuten HE)

45 §

*Saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen myönnettävä valtionavustus sekä eräät muut valtionavustukset*

Saamelaisten kotiseutualueen kunnille sekä muille mainitulla alueella toimiville koulutuksen järjestäjille myönnetään vuosittain valtionavustusta saamenkielisestä ja saamen kielen opetuksesta perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisesta koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin *siten kuin* valtioneuvoston *asetuksella säädetään*. Valtionavustukset yhteenlaskettuina vastaavat mainittuun opetukseen tarvittavan opetushenkilöstön palkkaamisesta aiheutuvia keskimääräisiä kustannuksia.

Perusopetuslain ja lukiolain mukaisen toiminnan järjestäjälle myönnetään valtionavustusta esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen täydentävään vieraskielisten oppilaiden äidinkielen, *suomi/ruotsi toisena kielenä ja heidän muun opetuksensa tukemiseen sekä saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen* valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan puitteissa.

(3 mom. kuten HE)

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen valtionavustusten määräytymisperusteista säädetään tarkemmin opetusministeriön *asetuksella*.

46 ja 47 §  
(Kuten HE)

7 luku

**Erinäiset säännökset**

48—57 §  
(Kuten HE)

58 §

*Tietojen toimittaminen ja tarkastus*

Kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle tässä laissa tarkoitetun rahoituksen

määräämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määräämiseksi tarpeelliset kustannuksia ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Tarkempia säännöksiä toimitettavista tiedoista voidaan antaa *valtioneuvoston* asetuksella.

(2—7 mom. kuten HE)

59—64 §  
(Kuten HE)

8 luku

### **Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

65 §

*Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan *1* päivänä *tammikuuta* 2010.

(2—5 mom. kuten HE)

66—72 §  
(Kuten HE)

## **3.**

### **Laki**

#### **sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* 3 päivänä elokuuta 1992 sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 2, 6 ja 7 §, 3 luku, 22 ja 24, 31 §:n 2 ja 3 momentti, 37, 38, 42, 45 ja 45 b §, sellaisina kuin niistä ovat 2, 37 ja 42 § laissa 1150/1996, 6 § laeissa 1114/1998, 716/2002, 1416/2004, 253/2007 ja 140/2008, 7 § mainituissa laissa 253/2007, 3 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 22 § mainituissa laeissa 1114/1998 ja 716/2002, 24 § osaksi viimeksi mainituissa laissa, 31 §:n 2 momentti viimeksi mainituissa laissa, 38 § laissa 1287/1993 ja 45 b § laissa 1290/2004, sekä

*muutetaan* lain nimike, 1, 8, 20, 26, 27 ja 29 §, 31 §:n otsikko ja 1 momentti sekä 32, 33, 39-41 ja 47 §,

sellaisina kuin niistä ovat 8, 20, 27 ja 29 §, 31 §:n 1 momentti sekä 33 § mainituissa laissa 716/2002, 26 § laissa 1187/2002, 32 § laissa 1145/2000 ja mainituissa laissa 716/2002, 39 § laissa 125/1999 ja 47 § osaksi laissa 303/1995, seuraavasti:

### **Laki**

#### **sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta**

1, 8, 20, 26, 27, 29, 31 ja 32 §  
(Kuten HE)

33 §

*Oikaisumenettely*

Jos kunta tai kuntayhtymä on tyytymätön aluehallintoviraston perustamishankkeen valtionavustusta koskevaan päätökseen, kunnalla

tai kuntayhtymällä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä *aluehallintovirastolle* kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

39—41, 47 §  
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

## 6.

### Laki

#### kirjastolain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 4 päivänä joulukuuta 1998 annetun kirjastolain (904/1998) 9 § seuraavasti:

9 §  
(1 mom. kuten HE)

Kunnalle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvion rajoissa 4 §:ssä *tarkoitettuna* keskuskirjasto- ja maakuntakirjastotehtävän hoitamiseen sekä kirjaston perustamishankkeeseen siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituk-

sesta annetussa laissa ( / ) säädetään. Perustamishankkeena pidetään myös kirjastoauton ja -veneen hankintaa.

(3 mom. kuten HE)

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

## 17.

### Laki

#### mielenterveyslain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*muutetaan* 14 päivänä joulukuuta 1990 annetun mielenterveyslain (1116/1990) 3 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa / , seuraavasti:

3 §  
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

24.

**Laki**

**lääkelain 62 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
muutetaan 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lääkelain (395/1987) 62 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 22/2006, seuraavasti:

62 §

— — — — —  
Lääkkeitä voidaan *Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen* luvalla toimittaa sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta myös yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille, joiden kanssa kunta tai kuntayhtymä on tehnyt sopimuksen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ostamisesta sosiaali- ja terveyden-

huollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti tai jotka hoitavat muita lain nojalla kunnalle tai valtiolle kuuluvia tehtäviä.  
— — — — —

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

**Valiokunnan lausumaehdotus**

*Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että 1) kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamista jatketaan saattamalla valtionosuuksien määräytymisperusteet ajan tasalle vastaamaan kuntien erilaisia olosuhteita ja*

*palvelutarpeita sekä siitä, että 2) samalla kustannusneutraliteettiperiaatteesta poiketen lisätään selkeästi valtionosuuksia kuntien lakisääteisten tehtävien turvaamiseksi.*

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tapani Tölli /kesk  
jäsen. Thomas Blomqvist /r  
Juha Hakola /kok  
Lasse Hautala /kesk  
Rakel Hiltunen /sd  
Heli Järvinen /vihr  
Pietari Jääskeläinen /ps

Timo V. Korhonen /kesk  
Valto Koski /sd  
Petri Pihlajaniemi /kok  
Raimo Piirainen /sd  
vjäs. Elsi Katainen /kesk  
Veijo Puhjo /vas  
Satu Taiveaho /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.